Teitl: Lleoedd Arbennig

Teitlau	**Paganiaeth a lleoedd sy'n ysbrydoli**	**Pererindod Islamaidd i Mecca**	**Pererindod Eingl-Gatholig**
Rhesymeg	**YMWADIAD:** Mae'r Nodiadau i Athrawon wedi'u diweddaru er mwyn gallu defnyddio'r adnodd drwy Gwricwlwm i Gymru. Wedi dweud hynny, mae cynnwys yr erthyglau wedi'i archifo ac nid yw'r wybodaeth wedi'i diweddaru. Mae'r erthyglau yn cael eu cadw ar y wefan gan fod y cynnwys yn parhau i fod yn berthnasol i Gwricwlwm i Gymru: Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg. **Pedwar diben 'Cwricwlwm i Gymru - Cwricwlwm am Oes'** **Drwy ddysgu am Leoedd Arbennig fel rhan o'u gwersi addysg Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg, bydd cyfleoedd i ddysgwyr ddatblygu yn:** • Ddysgwyr uchelgeisiol, galluog sy'n gallu egluro'r syniadau a'r cysyniadau maen nhw'n eu dysgu; • Unigolion iach a hyderus sydd â gwerthoedd cadarn ac sy'n sefydlu eu credoau ysbrydol a moesol; • Cyfranogwyr mentrus, creadigol sy'n rhoi o'u hegni a'u sgiliau er budd pobl eraill; • Dinasyddion moesol, dysgedig a fydd yn ymgysylltu â materion cyfoes yn seiliedig ar eu gwybodaeth a'u gwerthoedd. **Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn y Cwricwlwm i Gymru** Drwy ddarllen a defnyddio'r erthyglau yn eu gwersi Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg, caiff dysgwyr gyfleoedd i: • Ymgysylltu â chwestiynau athronyddol a thyngedfennol, a'u harchwilio • Ymgymryd ag ymholiadau ac ymgysylltu â ffynonellau o ddoethineb ac athroniaethau • Datblygu a mynegi eu safbwyntiau dysgedig eu hunain • Defnyddio eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth am safbwyntiau byd-eang crefyddol a heb fod yn grefyddol i feddwl yn feirniadol am eu gwerthoedd eu hunain • Archwilio'r ffyrdd mae argyhoeddiadau athronyddol crefyddol a heb fod yn grefyddol wedi dylanwadu ar brofiad dynol drwy gydol hanes • Gwerthuso amrywiaeth o ffynonellau crefyddol a heb fod yn grefyddol a defnyddio tystiolaeth ohonynt i ymgysylltu â materion moesegol a moesol • Archwilio credoau ac arferion pobl yn eu cymuned, yng Nghymru ac yn y byd ehangach ac ymateb yn sensitif iddynt • Datblygu gwerthoedd cadarn a sefydlu eu credoau moesol a'u hysbrydolrwydd • Trafod eu persbectifau eu hunain a phersbectifau eraill, a myfyrio arnynt **Y lens Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg**			

<table>
<tr><th>Teitlau</th><th>Paganiaeth a lleoedd sy’n ysbrydoli</th><th>Pererindod Islamaidd i Mecca</th><th>Pererindod Eingl-Gatholig</th></tr>
<tr><td></td><td colspan="3">Drwy ddarllen a defnyddio'r erthyglau yn eu gwersi Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg, caiff dysgwyr gyfleoedd i archwilio amrywiaeth o gysyniadau yn ymwneud â Chrefydd, Gwerthoedd a Moeseg drwy'r is-lensys isod:
• Chwilio am ystyr a diben;
• Y byd naturiol a phethau byw;
• Hunaniaeth a pherthyn;
• Awdurdod a dylanwad;
• Perthnasoedd a chyfrifoldeb;
• Gwerthoedd a moeseg;
• Taith bywyd;

*Noder bod Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn cael eu pennu'n lleol drwy faes llafur cytunedig. Mae gan bob awdurdod lleol ei faes llafur cytunedig ei hun ar gyfer Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg y mae'n rhaid i ysgolion ei ystyried. Mae pob maes llafur sydd wedi'i gytuno wedi ystyried fframwaith y Cwricwlwm i Gymru a chanllawiau Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg y cyfeirir atynt uchod ac isod.

Dolenni Defnyddiol:

Canllawiau Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg - https://hwb.gov.wales/curriculum-for-wales/humanities/designing-your-curriculum/#religion,-values-and-ethics-guidance
Canllawiau Dyniaethau Hwb - https://hwb.gov.wales/curriculum-for-wales/humanities
Datganiadau o'r hyn sy'n bwysig - https://hwb.gov.wales/curriculum-for-wales/humanities/statements-of-what-matters/
Themâu Trawsgwricwlaidd - https://hwb.gov.wales/curriculum-for-wales/humanities/designing-your-curriculum/#cross-cutting-themes</td></tr>
<tr><td>Geirfa allweddol</td><td>Paganiaeth - term ymbarél am nifer o draddodiadau gwahanol sydd â chysylltiad agos a’u hamgylchfyd o ran hanes, daearyddiaeth, diwylliant a chwedlau.

Ysbrydoli – codi ysbryd rhywun, annog.</td><td>Islam- un o’r 6 crefyddau mwyaf y byd

Mwslim- Unigolyn sydd yn dilyn Islam

Pererindod- Taith arbennig

Hajj- Taith arbennig o fewn Islam</td><td>Anglicanaidd – ansoddair am unrhyw beth sy’n perthyn i’r Eglwys Anglicanaidd e.e. Yr Eglwys yng Nghymru / Eglwys Lloegr.

Catholig – ansoddair am unrhyw beth sy’n perthyn i Eglwys Gatholig Rhufain.

Anglo-Gatholig – ansoddair am unrhyw beth</td></tr>
</table>

Teitlau	Paganiaeth a lleoedd sy'n ysbrydoli	Pererindod Islamaidd i Mecca	Pererindod Eingl-Gatholig
	Amgylchfyd – y byd o'n cwmpas Amldduwiaeth – y gred mewn mwy nag un duw Pantheistiaeth – y gred mai duw yw popeth ac ym mhopeth Diwylliant – pethau sy'n dylanwadu ar y ffordd rydym yn byw ac ymddwyn e.e. hanes, gwerthoedd Awen - y grym creadigol sy'n llifo drwy natur Duwdod – duw neu dduwies mewn crefydd Derwyddon - Roedd derwydd yn aelod o'r dosbarth uchaf mewn diwylliannau Celtaidd hynafol. Roedd derwyddon yn arweinwyr crefyddol yn ogystal â bod yn arbenigwyr cyfreithiol, dyfarnwyr, meddygon a chynghorwyr gwleidyddol. Ni adawodd y Derwyddon unrhyw gofnodion ysgrifenedig. Barclodiad y Gawres - siambr gladdu neolithig ar Ynys Môn Hynafiaid – pobl y gorffennol	Mosg- Man addoli Islam 5 piler Islam- 5 rheol bwysicaf o fewn Islam Mecca- Dinas yn Sawdi Arabia Ihram- Gwisg wen mae rhaid i bob dyn ei wisgo i symboleiddio cydraddoldeb rhwng pawb ar y Hajj. Ka'ba- Bocs enfawr yn y Mosg Mawr ble y mae Mwslemiaid yn cerdded o gwmpas Qur'an- Llyfr santaidd Islam Arwyddocâd- Rhywbeth pwysig Dyletswydd- tasg neu weithred y mae angen i rywun ei chyflawni Teithlen- Saesneg- Itinery, sef dogfen sydd yn dangos cynllun y daith	sy'n perthyn i'r traddodiad Anglicanaidd a Chatholig. Pererindod – mynd ar daith i le o bwys crefyddol. Diwygiad Protestanaidd – protest yn erbyn Eglwys Gatholig Rhufain yn yr 16eg Ganrif a arweiniodd at greu amrywiol Eglwysi Protestanaidd.

Teitlau	Paganiaeth a lleoedd sy'n ysbrydoli	Pererindod Islamaidd i Mecca	Pererindod Eingl-Gatholig
	Creiriau – pethau o'r gorffennol Neolithig – cyfnod mewn hanes, tua 6000 o flynyddoedd yn ôl Hirddydd haf – diwrnod hiraf y flwyddyn – 21 Mehefin Heuldro'r gaeaf - diwrnod byrraf y flwyddyn - 21 Rhagfyr Aliniad – yn cyd-fynd â rhywbeth yn berffaith.		
Geiriau chwilio	Paganiaeth Crefydd Amgylchfyd Chwedloniaeth Traddodiadau Sanctaidd Ysbrydoliaeth Derwyddon Ynys Môn Bryn Celli Ddu Siambr gladdu	Mwslim Islam Hajj 5 piler Islam Mecca Ihram Ka'ba Qur'an Mosg	Anglicanaidd Catholig Pererindod Anglo-Gatholig Defosiwn Sant / Santes Gwyrth Gwyrthiol

Teitlau	**Paganiaeth a lleoedd sy'n ysbrydoli**	**Pererindod Islamaidd i Mecca**	**Pererindod Eingl-Gatholig**
Tasgau ymestynnol			
Tasgau dosbarth	1. Meddyliwch am le sy'n arbennig i chi a cheisiwch egluro pam. Cyflwynwch bortread o'r lle hwnnw i weddill y dosbarth. 2. Ymchwiliwch ymhellach i sectau a chredoau Paganaidd. 3. Pam yn eich tyb chi mae Paganiaeth yn apelio at gymaint o bobl? 4. Ymchwiliwch ymhellach i'r dathliadau Paganaidd sy'n cael eu cynnal ym Mryn Celli Ddu neu Gôr y Cewri ac ysgrifennwch flog yn rhoi eich argraffiadau o'r dathliadau hynny. 5. Cynhaliwch drafodaeth ddosbarth, 'A ddylai Paganiaeth gael ei hystyried yn grefydd?' 6. Trefnwch ymweliad i un o'r mannau sy'n arbennig mewn Paganiaeth neu trefnwch i aelod o un o'r sectau Paganaidd i ymweld â'r ysgol.	1. Gwnewch boster sydd yn adlewyrchu beth rydych chi'n gwybod am Islam yn barod. 2. Atebwch y cwestiynau yma mewn brawddegau llawn. Defnyddiwch yr erthygl i'ch helpu. • Pam bod Mwslemiaid yn gwisgo Ihram ar y daith Hajj? • Allwch chi enwi pob lleoliad mae Mwslim yn ymweld yn ystod Hajj? • Beth yw'r teitlau mae dynion a merched yn ennill ar ôl gorffen y daith? • Ble mae Hajj yn digwydd? Enwch y wlad a'r ddinas. • Pam bod Hajj yn bwysig i Fwslemiaid?	1. Gwnewch gasgliad o enwau lleoedd o bwys crefyddol yng Nghymru. Gosodwch y dwsin mwyaf amlwg ar fap o Gymru. 2. Casglwch mwy o wybodaeth am Santes Gwenffrewi. Darllenwch am seintiau eraill, e.e. Santes Dwynwen. A oes rhai elfennau tebyg (ac anffodus) yn yr hanesion yma? 3. Pam y mae Treffynnon yn cael ei ddisgrifio fel 'Lourdes Cymru'? Gwnewch dabl o brif nodweddion y ddau le mewn ffordd sy'n dangos y tebygrwydd a'r gwahaniaeth rhyngddynt. 4. Gan ddefnyddio'r safle http://www.penrhyspilgrimageway.wales/cym/ ac eraill, rhowch wybodaeth am y daith 21 milltir o Gaerdydd i Benrhys. Gwnewch fap manwl sy'n dangos rhai o'r safleoedd o ddiddordeb sydd ar hyd y daith. 5. Pa waith da sydd wedi cael ei wneud gan y gymuned ym Mhenrhys er mwyn gwella ansawdd bywyd y bobl yno? Cofiwch sôn am gyfraniad Eglwys Llanfair, Penrhys.

Teitlau	Paganiaeth a lleoedd sy'n ysbrydoli	Pererindod Islamaidd i Mecca	Pererindod Eingl-Gatholig
		 • Creu mat gweddi Islamaidd eich hun. Dyma dempled i'ch helpu chi! 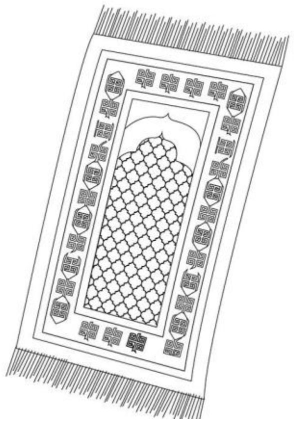	6. 'Diwrnod allan a chyfle i gymdeithasu yw pererindod erbyn hyn.' Paratowch araith dros ac yn erbyn y gosodiad hwn. Gallwch weithio gyda phartner er mwyn cyflwyno dadleuon ar y ddwy ochr.
Adnoddau pellach			

Teitlau	Paganiaeth a lleoedd sy'n ysbrydoli	Pererindod Islamaidd i Mecca	Pererindod Eingl-Gatholig